OEDIPUS SACER
Super
EVANGELIA DOMINIC: ET FESTIVALIA,
Hoceſt:

Variorum locorum, quæ quidem Interpretum hactenus induſtria magis obſcuravit, planiſſimè expoſitorum, Decas ſingularis,

Acceſſit Appendicis loco Galat. 3. v. 20 brevis enodatio

Autore
FRANCISCO WOERGERO
Lubecenſi.

Sumptibus
Ulrici Wetſteinii Bibliopolæ
Lubecenſis 1675.

VIRIS

Nobiliss. Præcell. & Clarissimis

DN. JOHANN

WINTHERO,

J.U.L. Præfecto Lubecensium in dia
cesi Mollensi gravissimo,

DN. CHRISTIANO

HAUBIO,

Δικανῷ χρηστοφίλῳ καὶ βιβλιοπλουσίῳ,

Dominis Fautoribus suis ac amici
observandis,

Hoc qualecunq; grati animi
monumentum

d.

AUTOR.

IN FESTO S. NICOLAI EPISCOPI.

Luc. 12. v. 37.

Beati servi illi, quos, cum venerit Dominus, invenerit vigilantes. Amen dico vobis, quod præcinget se, & faciet illos discumbere, & transiens ministrabit illis. E connexione præcedentis & sequentis etiam versiculi facilè apparet, de horâ mortis loqui Salvatorem nostrum, & primùm proponere hîc privilegium singulare eorum, *quos Dominus invenerit vigilantes* juxta illud Apocal. 14. v. 12. *Beati mortui, qui in Dominô moriuntur.* Deinde versu sequente summum innuere periculum, quod immineat his, qui Domini immemores ætatem agant, cum potentiæ DEI nemo possit resistere, quando is præter opinionem claustra cordis nostri esset reseraturus 1. Cor. 4. v. 5. quippe quoniam penes ipsum sint *claves mortis & inferni* Apocal. 1. v. 18. Et si diligens pater familias à damnô quovis suæ etiam domui cum dispendiô quietis

nocturnæ prospicit, ne clanculum fur ir-
rumpat, cujus tamen conatibus potest re-
sistere, quanto magis nobis vigilandum, n*e*
dies Domini sicut fur in nocte nos pessunde*t*
imparatos 1. Thess. 5. v. 2. Quocirca cum d*e*
ultimô hîc nostræ vitæ termino concione*t*
tur Christus, quod interpretes omnes (quo*d*
mihi quidem videre contigit) ad æterna
vitæ gaudia nequicquam contorquent
omnino locum ita explicandum duco
Amen dico vobis, quod præcinget se. Trist*e*
mortis iter: quomodo describitur Job. 10.
v. 21. 22. *Ascende in montem & morere*
Deuter. 32. v. 49. *Dispone domui tuæ, quia*
morieris tu, & non vives. Esa. 38. v. 1. *Rene*s
*vestros accingetis, & calceamenta habebit*is
in pedibus, tenentes baculos in manibus, & co-
*medetis festinantes: Est enim Phase (id e*st
transitus) Domini. Exod. 12. v. 11. Ad ho*c*
horridum mortis quando accingendi pro-
vocamur sive prælium sive transitum, Chri-
stus suis spondet se futurum præstò, ne
lædantur à morte secunda. Apocal. 2. v. 11. cum
solus ille *dolores inferni possit solvere* Act. 2.
v. 24. quippe *qui destruxit mortem* 2. Tim.
1. v. 10. Esa. 25. v. 8. Ebr: 2. v. 14. Oseæ 13. v. 14.
Exemplo S. Stephani, qui *intendens in Cæ-*
lum

um, vidit gloriam Dei, & Jesum stantem à dextris virtutis Dei. Act. 7. v. 55. Item S. Pau-
l 2. Tim. 4. v. 16. 17. *In prima mea defensione nemo mihi affuit, sed omnes me dereliquerunt: Dominus autem mihi astitit.* Sic in ultimò vitæ agone, quando nemo nobis opitulatum venit, aut unà comitatum, Psalm. 48. v. 8. *Frater non redimit,* Christus se promittit fore & comitem & Assertorem ita fideliter, ut dum nos jubemur esse in procinctu, se etiam sit præcincturus. AMEN DICO VOBIS, QUOD PRÆCINGET SE. Cum verò miseri omnes simus homunciones, tòt afflicti peccatis, tot onusti terroribus, tripartitò nos munit Sospitator noster. Primo efficacissima ostendens media, Verbum scilicet & Sacramenta: Deinde Personam atq; adeò sanctum suum officium, tertiò præsentissimum in ipso vitæ discrimine auxilium. Ad Verbum & Sacramenta ablegat meritò, deficientibus omnibus humanis refocillationibus. ET FACIET EOS DISCUMBERE: *ne gustent mortem* Marc. 9. v. 1. imò *mortem ne videant* quidem tot recreati Servatoris sui beneficiis Joh. 8. v. 51. *Surge, comede: grandis enim tibi restat via,* dicebat olim Angelus Eliæ 1. Reg. 19.
 v. 7.

v. 7. Multò auguſtius robur nobis applica-
tur per Sacramenta è morientis pro ſalute
noſtrâ Salvatoris vulneribus, *quia, quicunq;
baptizati ſumus in Chriſto Jeſu, in mortē
ipſius baptizati ſumus* Rom. 6.v.3. Sic & de
alterô Sacramento, quo *fœdus bonæ conſci-
entiæ,* quod cum Deo pepigimus *per reſur-
rectionē Jeſu Chriſti* 1. Petr.3.v.21. ſubinde
renovamus: *Quotiescunque manducabitis
panem hunc, & calicem bibetis, mortem Do-
mini annunciabitis.* 1. Cor. 11.v.26. *Si enim
cum inimici eſſemus, reconciliati ſumus Deo
per mortem Filii ejus: Multò magis reconcilia-
ti ſalvi erimus in vitâ ipſius.* Rom. 5.v.10. *Et
de plenitudine ejus omnes nos accepimus &
gratiam pro gratiâ.* Joh.1.v.16. *Ad cognoſcen-
dum illum, & virtutem reſurrectionis ejus, &
ſocietatem paſſionis illius.* Philipp.3.v.10. *Qui
factus eſt nobis Sapientia & Juſtitia & Sancti-
ficatio & Redemptio &c.* 1. Cor. 1.v.30. *Ego
ſum panis vitæ, qui venit ad me, non eſuri-
et, & qui credit in me non ſitiet in æternum,*
ait ipſe Chriſtus Joh. 6.v.35. (2.) Sanctam
ſuam perſonam, atq; adeò univerſum no-
bis adminiculo fore innuit officium in vo-
ce PRÆIBIT, id eſt, primus ut per torren-
tē hujus vitæ, ita & ſpicula mortis in ſe ſuſ-
pi-

piet, atq; penitus confringet, *pro omnibus mortem gustans* Hebr. 2. v. 9. *Imò deglutiens mortem, ut vitæ æternæ hæredes efficeremur.* 1. Petr. 3. v 22. quemadmodum arca olim fœderis prælata Israëlitis Jordanem transeuntibus Jos. 3. v. 14. Sic nulla tot spinis armata via fuit, (de quacunq; etiam loquamur afflictione) quam non lubens & quidem prior Sospitator noster frequentaverit, *qui est primogenitus ex mortuis, ut sit in omnibus ipse primatum tenens* Coloss. 1. v. 18. *pro eo, quod tradidit in mortem animam suam* Esa. 53. v. 12. *tunc fiet sermo qui scriptus est: Absorpta est mors in victoria. Ubi est mors victoria tua? ubi est mors stimulus tuus?* 1. Cor. 15. v. 55. adeò non sentiunt beatè decedentes horrorem mortis, quin potius, cum in se hunc omnem derivarit, qui præit, Christus, in dulcem declinent lumina somnum. (3.) Præsentissimum monstrat in ipsô vitæ discrimine auxilium. MINISTRABIT ILLIS. (1.) Protegendo: *non rapiet eos quisquam de manu meâ.* Joh. 10. v. 28. (2.) Intercedendo: *qui est ad dexteram Dei, interpellat pro nobis.* Rom. 8. v. 34. *(3.)* Transportando: *Liberabit me Dominus ab omni malô, & afferet in regnum suum cæleste,* 2. Tim. 4. v. 18.

 (4.) Glo-

(4.) Glorificando: *Præcipitabit mortem in sempiternum, & auferet Dominus Deus la-chrymas ab omni facie* (Esa:25.v.8.) *quoniam agnus, qui in mediô throni est, reget illos, & de-duducet eos ad vitæ fontes aquarum* Apoc. 7. v.17. Hunc succum è concione Domini ex-primere volui, cũ interpretes, qui & prolixo commentariis verba Domini prosequun-tur, hæc aut invertant, aut penitus etiam omittant.

DOMIN: III. ADVENTUS.

Matth. II. v. 3.

TU es, qui venturus es, an aliũ expectamus? Rupertus Erythrophil. Evang: Dom: III. Adventus p. m. 55. *Propter discipulos* ait, *qui ambitione, sinistra quadam cupiditate studiosores essent magistri sui, quam oporteret, ita ut illius studio à Christo & ejus doctrina ab-horrerent: iis ergo ut consuleret & errore ipsos liberaret, Johannes totum hoc suscepit, &c.* Sic & Johannes Rabinsonus *in lapide ad A-tare* pag. mihi 91. *misisse eum* discipulos, ut eorum potius fidem, quam suam de eô con-firmaret sententiam. Factum illud charita-tem potius sapiebat, quam fidem. Item Joh: Ferus in Matth. cap. II f. m. 220. *Disci-pulos ad Christum mittit, quem sciebat melius*

illo

lorum infirmitati medicaturum &c. E qui-
us aliam & fortaſſe probabiliorem ſive
onjecturam, ſive explicationem elicio: Jo-
annem non æque ſuorum hîc diſcipulo-
um, ac totius populi Judaici rationem ha-
uiſſe, cum non obſcurè teſtentur Magde-
urgici *Cent. 1. lib. 1. cap. 10. pag. mihi 626.* adi-
um & diſcipulis & plebi ad Johannem pa-
uiſſe, ita ut è vinculis ſuis docuerit ſemper
dventantes. In conſpectu igitur Judæo-
um hanc legationem adornat Baptiſta, ut
uos tot concionibus perducere ad Chriſti
Regnum non valuiſſet, mundanam domi-
ationem ſpirantes, hos acerrimi Servatoris
mmuli, tot divinis illuſtrati miraculis, ipſi
leinceps inſtruerent melius, omnemq; adeò
nanem de aliô Meſſia exſpectandô ſpem
ræciderent, itaque quo proprius ad caſtra
(hoc ipſum quærentium) Judæorum acce-
dere videtur Johannes, eò vehementius
omnes faſtûs Judaici radices è vacillantium
mentibus eruit ac convellit.

DOMINIC: IV. ADVENTUS.

Joh. I. v. 21.

QUid ergo? Elias es tu? Et dixit, non ſum.
Martinus Chemnitius in l. 2. *Harmo-
nia Evangeliſt:* cap. 21, pag. m. 68. ut

cum Malachiæ atque Christi verbis his op
nionem dubitantium Judæorum concili
(1.) *traditionem extruxisse* scribit *de E*
Thesbite resurrecturo (2.) *vel quod olim sic*
& hodiè Judæis credita fuerit παλιγγενεσ
spiritibus defunctorum migrantibus in alia c
pora. Ad prius quod attinet, certum est M
lachiam ut in versu 1. Capitis tertii disertè
adventu Præcursoris Baptistæ vaticinari,
& cap. 4. v 5. sub nomine Eliæ eandem it
rare promissionem: *Ecce ego missurus su*
vobis Eliam Prophetam, non quidem illu
Thesbitem, quem vivum in cœlos transtul
sed Johannem Baptistam, in Spiritu, zelô
fervore ejus incedentem, Luc. 1. v. 17. qui e
Elias ille venturus Matth. 17. v. 11. 12. 13. *Ant*
quam veniat dies Jehovæ maximus ac rev
rendus, hoc est, Christi Jesu adventus in ca
nem, officium ejusdem pariter propheti
cum ac regium. Nam quæ secus sentient
de adventu Eliæ etiamnum præstoland
ventilant, ea dudum *in comparatione triu*
Eliarum Joh. Tarnovius, & non adeò prid
de reditu Eliæ dissert: singul. Joh. Frisch
muth discussêre. Ad posterius: an & quo
modo Judæi transmigrationem animarun
crediderint, eruditè docet Paulus Slevog
dispu.

but: Acad. part. 2. *de Metempſychoſi Ju-*
orum pag. mihi 819 & ſeqq. Sed alia & for-
ſis veriſimilior hunc nodum ratio ſolvit,
hannem nempe Baptiſtam Judæorum
tius hîc intentionem improbaſſe, & me-
ò talibus breviſſimis reſponſionibus ca-
gaſſe, *non ſum, non ſum,* cum hac ipſa Le-
tione honorem, eundemq; non vulga-
m, Johanni Judæi offerre cuperent,
i è primis patet verbis: *Non ſum Chriſtus.*
uod ſi ita quæſtiones ſuas moderati fuiſ-
nt, *Dominus ne te conſtituit Prophetam? &c.*
igni fuiſſent inſtructione meliori, quâ ſe
ram tantô viro indignos fecêre, hono-
m omnem Johanni deferentes, quem ſa-
è Johannes ita horruit, cum rejectione
leſſiæ ſui, qualem machinabantur, conjun-
um, ut, cum officii ſui rationem deſcribe-
e cogeretur, reſpectu Chriſti ne quidem
ter viros ſanctos, ſed nec inter vivas ſub-
antias recenſeri voluerit, damnans hos o-
nnes blandientium ſuggeſtus: *Esne Elias?*
ſne propheta? Non ſum, non ſum. Hinc
e Joh: Baptiſtâ Hector Pintus in Eſaiæ cap.
o. pag. mihi 170. *Appellatur vox, quia ex ſe*
ihil dicebat, ſed quæ audierat à Deo. Rober-
us Bellarminus concione 7. pag. mihi 54.
Ipſe

Ipse nihil est aliud quam vox & tuba & *strumentum Domini clamantis in deserto.* daci de Yanguas *de præcipuis Christi & s* *ctorum festis* dignum quod addatur eam rem simile. *Luna sicut Astrologorum doct* *simi affirmant, & inter S. PP. Basilius homi* *hexaemeron, August. Epist. 119. ad Januariū* *super Psalmū 10. quantò magis distat à sole, m* *gis plena ac investita tua apparet oculis nostr* *& quanto vicinior fit soli, tanto magis def* *ac minuitur lumine, quousq; non appareat, c* *tamen ex superiori parte, quâ soli propinqu* *est, plena sit, lucidissima, atq; pulcherrima.* *& in hominibus contingit: Qui non magi* *Deo distant, & peccatis ab eo longè sunt, stude* *in oculis hominum ostentare se ipsos. Apocal* *v. 17. At viri sancti, ac Deo, qui est sol justit* *conjunctissimi, quia perfectè humiles sunt in* *culis suis & mundo placere non appetunt, tan* *magis deficiunt, minuuntur suo judicio, su* *testimonio, quousq; tandem dicant: Non sur* *Non sum.* Didacus stella *Tom. 2. comm. sup* *Luc. 18. v. 11.* quia non sum sicut cœteri, Pharisæo recte ait: *Justus in principio acc* *sator est sui, & sic oportebat ut iste faceret, t* *men à suis laudibus incipit.* Acrius jam olim Joh: Taulerus in Theolog: cap. 20. Ichhe

un

Selbheit das gehöret dem Teuffel zu. Hoc
: *Dicere aut putare Ego Sum, omne hoc re-*
et inspirationem Diabolicam. Quo animo
ur credimus excepisse Baptistam has ta-
assentantium Pharisæorum quæstiones,
nas ne, quas omnes (cum id illi non ob-
rè molirentur, ut præ Messiâ ipsum Jo-
nnem eveherent) repentinô abruperit
onso? *Non sum, non sum.*

FERIA I. NATAL.

Luc. 2. v. 2.

Hæc descriptio prima facta est à Præside Sy-
riæ Cyrino.

ipsa S. Evangelistæ verba spectentur, in-
titutâ cum cœteris seu Chronologis seu
ctoribus collatione, omnis evadendi è
difficultatibus commoditas residet in
bo ἐγένετο. vertendo illud *consum-*
ta est. Cum descriptio indicta, nascen-
alvatore, mera, ut sic dicã, fuerit registra-
: postea verò tabulæ censuales sunt con-
tæ, secundum quas sub Quirinô demum
iæ Præside constitutum tributum per
ius ministros exigebatur. Ut de unâ eadẽq;
criptione omnia rectè intelligere possi-
, quippe quia vox ἐγένετο eâ significatione
urrit 1. Cor. 15. v. 54. tunc γενήσεται, im-
ple-

plebitur, alsdenn wird zu Wercke gerict
und vollenzogen werden/ das Wort das
schrieben stehet. Nam & Suidas dicit, ἀπογ
Φὴ τȣτ᾽ ἔςιν ἀπαρίθμησις. Descriptic
enumeratio, & Budæus, ἀπογράφειν id
quod in rationes referre. Loquitur ig
de primâ indictione hujus Descriptio
quando capita in censum sunt relata, S.
cas, tempore nascentis Christi, non de e
cutione per Cyrinum, quando ipsa pecu
numerata. Sententiæ huic meæ suffrag
videntur Doctores. Magdeburgici eni
*Cent.1.lib.1.*cap.10. pag. m.560. fine in ec
one Germanicâ his verbis utuntur. &
Schatzung geboten/ welche auch Cyrenius
Landpfleger in Syrien durchs gantze Jüdi
Land ausrichtete. Georgius Calixtus *de*
ctis, quæ Deus cum hominibus iniit th.
ubi de hac priori nudâ enumeratio
nulli tumultui causam præbuit, cum esset
exactione, hoc saltem fine suscepta, ut cog
scerentur vires & opes imperii. Altera v
post relegatum Archelaum instituta, quæ rea
censum exigebat, motus excitavit. C
rius ad nostram mentem jam dudu
Joh. Calvinus, notante ipsô Spanhemiô p
2. *Evang. dubio* 5. num. 7. à S. Lucâ *hoc*

Stei

rius membrum vice correctionis additum *se,* hæc descriptio prima facta fuit Præside *yrenio, hoc est, *tunc primum ad effectum rducta est.* Obstare quæ videntur, eaque xta Spanhemiũ *non exigui ponderis*, num. 9. c feriunt nos, nec certè etiam sunt tanti, cordatum Lectorem aliquantisper mo-ntur, ut potius, hac nostra qualicunque æmissâ illustratione, solidè confirment.

E LANIENA BETHLEHEMI-TICORUM INFANTUM.

Matth. 2. v. 17. 18.

Unc adimpletum est, quod dictum est per Jeremiam Prophetam, dicentem. (c. 31. v. 15.) *ox in Rama audita est, ploratus & ululatus ltus, Rachel plorans filios suos, &c.*

Cum certum sit Viris Doctissimis *in OTO capite* (S. Jeremiæ) *de beneficiis N. ab exhibito Messia provenientibus agi*, con-dente nostro Joh. Tarnovio *exercitat. lic.* p.m. 334. princ. Mirum videtur, tan-hîc nequicquam ab Interpretibus mo-ri objectiones. Cumque oracula Prophe-rum dilucidius demum ex historiâ N. T. plicari soleant, in proclivi è totâ analysi xtus esset id ipsum eruendum, in quo nul-s Lectori scrupulus residere potest nisi in

v. 12. *Et laudabunt in monte Sion, & conf*
ent ad bona Domini ſuper frumento & Vi
& Oleo. Per quæ bona Emanuel Sà, Corn
lius à Lapide & alii *bona ſpiritualia* deno
ri aſſerunt. Taxat enim Jeremias perve
ſam Judæorum intentionem, qui, dum
cris operarentur, non æque ſpiritualibus
terrenis animum deſideriis exhilarabai
quomodo verbis Rabbinorum iſtud An
quorum luculentè monſtrat Johan. Friſc
muth, *de Sabbatô deuteroprotô* cap. 1. §.
Chriſtoph. Helvicus hac de re ita Jüdiſch
Hiſtorien 1. Th. Vorrede: Sie meinen /
können den Sabbath nicht beſſer heiligen /
mit Wohlleben/Panckettiren/Retſchen/Sp
len/Tantzen/ und weiß nicht was mehr / dav
hie nicht zu ſchreiben iſt: Und darumb ſtellen
auch offtmahls am Sabbath ihre Hochzeit
an / wie ſolches aus dem Buche Minhagim
fol. 12. und andern auch Zeugnüß der getau
ten Juden offenbahr iſt. Senſus igitur ve
ſiculi hic eſt. *Et laudabunt in monte Si*
hoc eſt: in S. Eccleſiâ veras laudes meo n
mini dicent, & *confluent ad bona Domini ſ*
per frumento & Vino & Oleo. Non ſicut J
dæi laudant, qui majori deſiderio frumen
vini & olei flagrantes quam devotionis
do

ore huc confluunt. Isti autẽ N.T. cives exul-
bunt vere *ad bona Domini* quæ sunt vera bo-
a scilicet spiritualia, & licet destituti sint tan-
, quam vos ita expetitis, frumenti, vini atq;
lei terrestris abundantia &c. tamen Verbo
œlesti atq; Sacramentis recreati mihi laudes
ntabunt, *eritq; anima eorum quasi hortus irri-
uus, & ultrà non esurient, &c:* Sic enim caput
tum felici explicatione ad historiam exhibi-
in T.N. Messiæ, quam proponit in secundo
pite Matthæus, accommodari potest. Non
nt igitur alicujus notæ, quas hîc Doctores
ruunt, difficultates, si voce *Rachelis* nõ ipsam
ersonam Rachelis, sed sub imagine Rachelis
œminæ liberorum maximè amantis) cætum
atronarum Bethlehemiticarũ planctu suo
genti ipsum Rachelis ibi sepultæ monumen-
m infestantium intelligas. *Absurdum* inquit
hemnitius *Harmon.* lib. 1. cap. 13. *videri pote-
t, si puer JEsus est Salvator, quare, cum vix in
unc mundum editus est, illi, qui ipsi proximi &
njunctissimi erant, & ætate, & sanguine, utpote
domo Davidis & bimuli, tàm crudeliter pro-
ter ipsum trucidantur? Sed Evangelista osten-
it verbis Prophetæ, N.T. salutem esse ex perditi-
ne, vitam ex morte, gaudium ex plorata, spem
x desperatione. Per TOTUM enim illud caput*

 Pro-

Propheta loquitur de restitutione Israëlis futur[a] per Messiam, quam tali, ut dixi, antithesi qua[si] & contradictione describit. Et ipsa Rachel, cum propter promissionem de Messiâ deserta patria Ja[cobum] cobum secuta esset, ac venisset circa Bethlehem, ub[i] nasciturus erat Salvator, doloribus partus extin[guitur] guitur, & tamen obstetrix non vult filium vocar[e] Benoni, sed Benjamin. Non mirum igitur vider[i] debet, quod puer Jesus etiam hoc modo cæperit e[sse] Salvator, nempe per truculentam cædem ad vi[tam] tam æternam, ostendit etiam, regnũ hujus Salva[toris] toris non esse de hoc mundo, nec ejus salutem e[sse] hujus caducæ vitæ. Trucidantur enim in[fantes] fantes, quorum est Salvator. Et quod sit judiciun[m] rationis, hoc modo exponit: Rachel plorat, & no[n] vult admittere consolationẽ; quia non sunt: *hoc est, judicat promissionem de Messia ipsis nih[il] prodesse, cum tam crudeliter abscissi sint de terr[a] viventium, vox vero divina respondet,* quiesca[t] vox tua à ploratu: est enim spes novissimi[s] tuis, &c. Ad objectionem palmariam (nam quæ ad rationes Francisci Junii regerit Num. [...] magis hanc nostram stabiliunt quam labefa[ctant] ctant sententiam, si accuratâ lance singul[a] consideres) Spanhemii part. 2. *dubio Evang:* 84 num. 8. v. 16. 17. Est spes novissimis tuis, & rever[tentur] tentur filii ad terminum suum. Ἀντίθεσις *erg[o]*

ma

anifesta, inter traductionem & restitutionem, bitum & reditum populi Dei. Resp. duplici no-nine peccare Spanhemium, dum illud ad opulum Dei refert, quod Propheta de solis locutus est infantibus: Si enim de abductio-e hîc sermo, quod falsò supponit Spanhemi-s, & evincere nititur è versu 10. cum nulla ujus nequidem obscura extet mentio in isto apite, cur soli filii nominarentur & non poti-s filiæ seu liberi in genere? Deinde è phrasi-us scripturæ notum, ad mortuos scitè posse ccommodari hanc formulam, quemadmo-um constat è verbis Davidis 2. Reg. 12. v. 23. *unc autem, quia mortuus est, quare jejuno, unquid potero revocare eum amplius? Ego va-um magis ad eũ, ille verò non revertetur ad me.* t sic habent de mortuis nostrorum omniũ uerelæ, *ille fuit, non revertetur, &c.* Has tales ulantium Bethlehemiticarum lamentatio-es compescit Deus, filios non sic periisse, uti terra illos, quippe quæ sanguinem inno-entum hauserat, compositos tum lugebant, erra propterea illis invisâ & terra inimici, sed lios è terra olim inimici reversuros: (*vadet d requiem suam* v. 2) non esse igitur penitus xterminatos, quomodo illos luctus nimius atribus adumbrabat, sed ad *terminum suum*

ad terram viventium è terrâ inimici felicite
translatos. Conf: omninô Sapient:cap.3.v.2.
Hebr:12.v.22 23. *Nec abrupta eô sensu Prophet*
oratio redditur, quod veretur Spanhemius, c
exertè per totum caput passim describat sta
tum & tempora T. N., ita ut ad lucem nov
omnis fatiscat obscuritas antiqui, *nec Judæor*
cavillis ideò *exponitur nostra Religio*, cum n
clarissimis quidem illi vaticiniis velum suũ ha
ctenus voluerint submittere. 2. Cor. 4. v. 14. 15. 1

DOMIN: POST CIRCUMCIS.

Matth. 2. v. 15

U*T adimpleretur quod dictum est à Domin*
per Prophetam (Os. cap. 11. v. 1.) *dicentem: E*
Ægyptô vocavi filium meum.

Accuratè ad literam explicat Joh: Tarnov
comm: in Hoseam p.m. 360. ita ut omnia hìc ob
jecta dubia concidant, & commentatoribu
ferè omnibus (Andr: solò Riveto exceptô
palmam præripiat. QUAMVIS ISRAEL SIT
PUER, excutiens sæpius jugũ paternum, TA
MEN DILIGO EUM. *Fundamentum huju*
dilectionis ac conniventiæ atq; remissionis pecca
torum subjicit hoc commate, IDEO EX ÆGY
PTO VOCAVI FILIUM MEUM UNIGE
NITUM *in Judæam, ut ibi rectè docendo, pi*
vivendo, ac durâ morte pereundo, pro peccat

huma

umani generis sufficienter, & pro fidelibus Israë-
s efficaciter satisfaciat, & salutem pariat, ut ita
ius intercessione ego Deus Pater, cujus est filius,
notus non omnia strictô jure cum hominibus a-
am, sed quos ob sua peccata poteram perdere, ut
odomam & Gomorrham, eos in Christum cre-
entes amem & filiorum loco habeam. Quid il-
ustrius, quid divinus & quod magis congrue-
e possit cum verbis S. Matthæi? Frid: Spanh:
art. 2. *Evang: dub. 43. Hæc interpretatio,* inquit,
& probabilior est aliis, & magnos habet autores.
cum Rivetô tacitè laudans Tarnovium) *à qui-*
us invitus dissentio. Quæ objicit, partim ab
psô Tarnoviô jam sunt discussa, partim etiam
nobis hîc profligantur: *quia nimis abrupta*
& concisa hîc Messiæ commemoratio. Resp. Pro-
hetã de ingratissimô Judæorum animô con-
ionari, & inter cætera omninò debuisse etiã
eferre, quam indignè ipsum suũ excepissent
Salvatorem. Addit Spanhemius: *Et quis quæ-*
so mortalium ex Israëlitis evocationem illam,
Messiæ ex Ægyptô animo præcipere poterat, quem
credebant omnes vocandũ non ex Ægypto, sed ex
Israële, vel potius ex Judâ? Resp. Quis morta-
lium animô præcipere potuisset, Messiæ ad-
ventanti ne tutum quidem in Judæâ locum
relictum iri (2.) Non confundi propterea

 ipsam

ipſam nativitatem ejusdem ve locum cum e-
xiliô Chriſti, hanc enim tot alia Prophetarum
oracula diſertè monſtraverant, atq; etiam ja-
antè deſcripſerat Matthæus. Regerit Spanhe-
mius: (nam cætera collatâ inſpectione Tar-
novii diſpelli poſſunt, nec opus, ut à nobis at-
tingantur) *ſi Prophetæ fuiſſet animus, tantum*
conſolatione inſigni erigere hoc loco Judæorũ reli-
quias, petitâ à Meſſiâ, promiſſionis de eô exhiben-
dô vel exhibitionis ejus actualis mentionẽ factu-
rus fuiſſet, quam evocationis ejus ex Ægyptô, & c.
Reſp. Prophetæ ſcopum primarium eſſe, con-
ferre hìc tot divina in ipſos accumulata bene-
ficia cum operibus illorum planè refractariis.
Inter quæ ſanè vel primum locum ſibi vendi-
cat contemptus naſcentis Meſſiæ, quem, cum
vili ſchemate veniſſet ad populum ſuum, eoq́;
nomine à paſtoribus atq; Magis adoratus, illi
mundana ſpirantes non ſolum nón agnoſce-
re, ſed & penitus è viventium numerô eradi-
care voluiſſent, ita ut tutius in Ægyptô quam
in Palæſtina aſylum extorris patriâ invenerit.
Evocationis etiam ex Ægyptô mentio alienior
videtur, eo ipsô, quia non ſtatim ab adventu ex
Ægyptô ſe Mesſias accinxit ad Iſraëlis pueri gu-
bernationem, &c. Reſp. Hæc non vocari ſub-
litem. Satis eſſe, ſi demonſtret Spiritus S., po-
pulum

pulum Israeliticum sic semper se comparasse, ut ipse Messias (quippe qui cum periculô vitæ ex eorũ Regione fugatus) ad alias potius gentes quam ad ipsos remeare potuerit. Victum tamen Patrem summâ misericordia restituisse in Judæam Filium suum ex Ægyptô. Nullus igitur, qui nos malè habeat, super est scrupul9: Unam potius atq; alteram explicationem adjungere juvat mysticam. Chemnitius *harm: cap.12. p.m. 258 fin.* *Quia eductio ex Ægyptô figura fuit redemptionis à peccatô & morte æterna: Ideò per illud desertum puer Jesus in infantia peregrinatus est, per quod filii Israel ex Ægyptô educti in terram promissionis. Cumq; nostro loco legem subiturus esset, transiit loca illa, ubi Lex in Sinâ lata, ubi serpens in desertô exaltatus, ubi primum Pascha mactatum, & sanguine ejus postes aspersi fuerunt contra Angelum vastatorem.* Jacobus Alvarez part.2. Meditat. 9. p.m. 147. fin. *Ibi quæ incommoda non passi sunt? Quibus doloribo non compuncti, cum inter feras illas omnis charitatis expertes habitabant, & contemptum veri Dei, ac idolorum cultum aspiciebant? Sed lux sanctitatis eorum in illis tenebris luxit.* Alphonsus Salmer: Tom.3. tr.44. p.m. 406. *Fugit verò in Ægyptum, & propter Propheticum Oseæ testimonium; & ut Ægyptiis, quibus olim pluri-*

ma mala intulerat, filium suum mitteret, qu
reconciliationis signum. &c. Joseph: Hall Bi
Gesichter 1. Buch über das N. T. p.m. 91. W
vor eine Veränderung ist hier? Israel der erst
bohrne GOttes fliehet aus Egypten in das g
lobte Land Judæam / Christus aber der Erstg
borne aller Creaturen fleugt in Egypten aus J
dæa. Egypten ist das Heiligthum worden / J
dæa im Gegentheil das Inquisition-Hauß d
Sohnes Gottes. Er / der allenthalben eben de
selbe ist / machet alle Oerter ihm eben. Er mach
den feurigen Ofen zum Lust-Hause / der Löw
Gruben zum Schutz-Hause / des Wallfisch
Bauch zur Wohnkammer / Egypten zur Herb
ge. Christoph: Pelarg: Evang. Quæst. in Matt
fol. mihi 41. b. *Fugit ad Ægyptum, ut perfidia*
Judæorum per fidem gentium castigaret. Na
Dominum suum, quem Judæa fugaverat, Æg
ptus obsequenter accepit, &c. Plures tales è S
Patribus congessit memorato locô meditat
ones Pelargus.

DOMINIC: IX. POST TRINIT:

Luc. 16. v. 9.

Facite vobis amicos de mammonâ iniquitatis, u
cum defeceritis, &c.

SI ex mente doctorum (vid. Calixtus *Harm.*
p. 188. 189. Salmeron T. 7. tr. 3. p. 15. & seqq.

para

rabolarum ſcopus potius attentendus quã
axiè ſingulis inhærendum verbis, mirum
uomodo ſe his verbis Interpretes nequic-
uam torqueant, cum in ipsâ Chriſti paræneſi
riò nobis inculcetur, ad exemplum hominũ
rofanorum nobis in tempore proſpicere, ne
geamus miſeri æternum. *Mammon* igitur
iquitatis nõ commendare hîc eleemoſynas
d pertinere videtur ad ipſam parabolam, cu-
s finem iſto Verbô tacitè repetit Salvator in-
uens, homines mundanos maximô opere id
gere, ut ſibi bene ſit, ſi vel ipſam in eô con-
ılcent juſtitiam & ſuammet affligant conſci-
ntiam: Quanto magis nobis vigilandum,
uod absq; peccato poſſumus, ac maturè ad e-
s aſpirandum, cum quibꝰ velimus vivere vi-
am perennaturam. Idem enim eſt, quod a-
bi dicitur, *ne in vacuum gratiã Dei accipiatis,*
it enim: Tempore accepto axaudivi te, & in die
alutis audivi te. Ecce nunc tempus acceptabile,
cce nunc dies ſalutis, 2 Cor. 6. v. 2. *oportet operari,*
onec dies eſt: venit nox, quando nemo poteſt o-
erari Joh. 9. v. 4. *dum lucẽ habetis, credite in lu-*
em, ut filii lucis ſitis, Joh. 12. v. 36. *ſciatis, quia fili-*
s hominis habet poteſtatem IN TERRA *dimitten-*
i peccata, Matth. 9. v. 6. *Ergo dum tempus habe-*
mus, operemur bonum ad omnes, maximè autem

B 5 ad

ad domesticos fidei, Gal. 6. v. 10. *Negotiamini, d*
venio, Luc. 19. v 13

DOMINIC: XVI. post TRINIT. I

Luc. 7 v. 14.

Et accessit & tetigit loculum. Hi autem,
portabant, steterunt.

ALii penitus omittunt, alii ad mysticas
terpretationes dilabuntur, Christum sc
cet solum processionem feralem posse siste
cum ipsâ confligendo morte, ejusq; carn
esse vivificam &c. Dixerim ego, Salvator
astantibus severè hoc modo concionatu
dum tetigit (quia quicquid tango id etiam
no atq; altero digito ostendo) sarcophagu
detegendo simul ultimũ superbiæ nostræ sc
um: Ac si inculcaret singulis astantium, & q
dem in sensus atq; pect9, loculum monstra
Quid te dilatas & extendis homo, quid mu
possides, plura appetis? Quem tot fundi ac c
mus non capiunt, loculus iste capiet. *Loculus*
nim ex indole linguæ Latinæ dicitur quasi *p*
vulus locus, & hoc tandem omnis homo ext
ris vitâ conditur; Has easdemq; severissim
meditationes ad mortuum præsentibus insp
rare voluit Salvator, *dum accessit & tetegit lo*
lum, omnibus aspectantibus: *hi autem, qui p*
tabant, steterunt.

DOM

DOMINIC: XXV. post TRINIT:

Matth. 24. v. 27. 28.

ut enim fulgur exit ab oriente & paret usq; in occidentē, ita erit & adventus filii hominis. Ubicunq; fuerit corpus, illic congregabuntur & aquilæ.

QUanquam Dominus ipse distinguat tem-
pus judicii extremi ab excidiô Hierosoly-
tanô, v. 29. addens. *Statim autem post tribula-*
nem dierum illorum sol obscurabitur &c. Vi-
as tamen omnes passim in eundem hîc im-
gere lapidem, (detorquendo, v. 27. & 28. ad
imum Judicis adventum) & nescio quas du-
allegorias, quibus ipse sanctissimus Sospita-
noster cum cadavere, sancti fideles cum
racibus aquilis comparantur, Doctorū pas-
n commentariis insertas. De prioribꝰ omni-
s versibus nemo dubitat, & conferri eam in
m possunt Salmer. T. 4. part. 3. tr. 39. Jacobus
rinus in Matth. c. 24. pag. mihi 958. & alii a-
è omnia referentes ad tempora quæ præ-
sserunt Hierosolymes excidium. Sic & hanc
am eò traho Salvatoris sententiam, quo-
odo id ex aliis ejus verbis constat Joh. 21. v.
Sic eum volo manere, donec veniam, quid ad
? Explicat Cornelius pag. mihi 554. Volo Jo-
nnem in vitâ permanere, donec veniam ad

publi-

publicum Hierosolymæ & Judææ, quæ me
cidit, excidium. *Veniam enim per Titum &*
manos, ulturus meam, id est, Messiæ cædem, co
muni totius gentis Judaicæ clade & strage. S. P
trus enim & cœteri Apostoli occisi ante ex
diũ Hierosolymæ, solus verò Johannes illi f
superstes. Sic & alios, Matth. 10. v. 23. *Non c*
summabitis civitates Israël, donec veniat Fil
hominis, *de adventu Christi ad Judæorum* π
νωλεθρίαν per Titum & Vespasianum, expo
re, aut ot est Pelargus *Quæst. Evang. in Mat*
fol. mihi 133. Quid vetat ergo hunc ipsum
dem modo interpretari versum? Adven
enim Romanorum exscindentium Hieros
mam cum fulgure meritò comparatur, (1.)
cladẽ universalem: sicut fulgur totum, quo
bitamus hemisphærium occupat, *ab orient*
occidentem; sic Christus irruens per Ron
nos, (cũ excidiũ istud ex parte imago ultimi
dicii extiterit) universam involvit Palæsti
2. Ob subitum periculum, quod tamen toti
mul orbi momento innotuit. 3. Ob inex
ctatum interitum, quo Titus in Paschate
dæos undequaq; ad festum congregatos
credibili celeritate adortus obsedit, & n
multò post penitus exstirpavit. 4. Ob flamma
gem Judicis, quem ipsi ita accenderant, fu
re

n prævium vindictæ, quæ mox simul infe-
a fuit, infernali atq; sempiternæ. Hoc e-
n & ipsum subinde Josephus testatur cum
rrore agnovisse Titum, tantas clades non
populi armis, sed potentiæ sublimiori ad-
bendo, quemadmodum Magis etiam o-
in Ægyptô accidit publicè confitentibus:
digitus Dei. Atq; hac explicatione melius
nsulimus versiculo 28. quam contortis, ne
am, vanis ac incertis allegoriis: Christus e-
n sub noto simili suum terribilē hunc pro-
nit adventum, cum gratiosum ipsi hactenus
evissent, & causas tantæ stragis ipsis impu-
das esse Judæis asserit, quippe qui *in peccatis*
itus essent omnes mortui. Matth. 23. v. 27. Luc.
.60. Ephes. 2. v. 5. adeoq; ipsam sanctissimam
m civitatem nil esse nisi tetrum atq; putre
laver fatalibus ustulandum flammis, & ra-
cibus jam jam projiciendum aquilis. Id
od a Romanorum militum insignibus seu
xillis nec abhorret etiam, docente Henrico
ppingiô *antiquit. Romanarum* l. 3. cap. 1. num.
Legionis signum erat Aquila, id est, alitis ejus si-
lachrum hastæ præpilatæ suffixum, & pede a-
ô fulmen sæpè ferens. Quid clarius ad expli-
tionem nostræ mentis, atque ipsius hîc Ev-
gelicæ veritatis?

DO-

DOMINIC: XXVI. post TRINIT

Matth. 25. v. 37. & 44.

Domine quando te vidimus esurientem, &

POst ultimam sententiam Judicis, quâ be
ad gaudia evehuntur, damnati ad torm
ta eademq; sempiterna præcipitantur, tan
horroris hîc, lætitiæ cumulus illic conscien
am occupabit, ut utriq; in abyssum quasi i
mensam mersi nulla mentis acie compreh
dere valeant, quomodo Deus æternum salv
æternum puniat, atq; ita luctantes cum su
met cogitationibus perpetuò quasi audia
illud Judicis. *Hoc mihi fecistis.* Nimirum Fil
Dei fructus seriæ pœnitentiæ, messemq; be
ficentiæ è verâ prognatã atq; salvificâ fide,
remunerabit, ut si singula ipsi essent immen
Deo præstita, charitatis vel minimo Christ
næ Ecclesiæ alumno collata specimina. Qu
& in contrariam partem ita habet de impi
qui tum demum infinito suo cum malô se
tient, quid sit, *Christum persequi, sanguinem n*
vi testamenti velut immundum conculcare, S
vatorẽ iterum sibi ipsi crucifigere, id quod m
sus conscientiæ tunc eheu nimium evigilan
cum fulminante Judicis damnatione ip
semper ingeret. *Hoc mihi fecistis.* Nullus eni
hiscere contra audebit istâ die, tantum abe

rmones sociare aut etiam respondere pos-
uispiam: Loquitur igitur Salvator de ser-
cinationibus, quas, cum furore divino mi-
conscientia semper oggeret damnatis no-
e Christi. *Hoc mihi fecistis.* Sed isthæc me-
& disertius cum pro concione & connecti
lustrari possint, finio hic, & unum saltem
Apostolô Paulo locum coronidis instar
cio.

Epist. Dominic. XIII. post Trinit.

Galat. 3. v. 20.

Mediator autem unius non est, Deus autem unus est.

Ersu præcedente dixerat S. Paulus *legem fuisse ordinatam per Angelos in manu Mediatoris* id est
s, quomodo se hic ipsum describit Deuteron. 5. V. 5.
*Sequester & medius fui inter Dominum & vos in
ore illo, ut annunciarem vobis verba ejus: timuistis
ignem, & non ascendistis in montem.* Nimirum si
lus ne vocem quidem legis, multo minus fulgura &
ina iræ divinæ per legem vibrata audire sustinue-
erspicuum est, è lege non provenire justificationem,
pus esse vero Mediatore, (cujus tunc typum gessit
es) qui inter duas personas Deum scilicet irascentem
ato, legisq; maledictione velut fulmine conterentem
la, & ipsos reos peccati atq; iræ Dei homines inter-
t, & utriusq; naturæ, divinæ pariter ac humanæ,
iceps, iram Dei pro nobis in se suscipiat, sicq; justitiæ
itæ suo meritô satisfaciens nobis patrem cœlestem
atum reddat. Quod mediatoris officium cum deno-
t, cujus nomen atq; partes aliquo modo sustinuerat
es, ne Israëlitæ hunc illum ipsum Mediatorem esse
autu-

autumarent, addit Apostolus: Moses nec fuit nec esse
lis Mediator potuit, quippe qui homo peccator fuit,
indigens hujus unici Mediatoris merito; id vel ex
Mosis, qualis ille fuerit Mediator, & opere & person
vincit: *Mediator autem* (1.) *unius non est* sive pop
ut Moses ipse & Dux & pars populi Judaici; De vero e
Mediatore extat effatum Pauli ad Roman. 3, v. 29.
Judaeorum Deus tantum? nonne & gentium: im
gentium (2.) *Mediator autem unius non est* etiam na
rae, sed utriusq; divinae & humanae. Ideirco non Mo
merum hominē, & quidem peccatis ac aerumnis obsit
sed Christum θεάνθρωπον *constituit Deus, ut esset*
camentum per fidem in sanguine ipsius Rom. 3. v. 25.
etiam, non veluti Moses intercedendo pro populo Ju
co, sed *utrosq;* (Judaeos pariter & gentiles) *in uno co*
re reconciliavit Deo per crucem. Eph, 2. v. 16. adeoq;
ut homo solum (qui enim homo solus infinitae atq; d
nae justitiae potuisset satisfacere?) sed ut homo & *D*
acquisivit ecclesiā propriô sanguine Act. 20. v. 28. Cu
θεάνθρωπος hic *unus Mediator Dei & hominum*, 1. T
2. v. 5. *Jesus Christus heri & hodie, ipse & in sec*
Hebr. 13. v. 8. Rectè S. Apostolus & nomen & partes
Mediatoris negat ullô titulo competere Mosi. *Medi*
autem unius non est. Deus autem ille unus (Media
est. S. Patrum illustres copiosasq; sententias, de Me
tore nostrô θεανθρώπῳ, videat, cui volupe est, a
Conr. Horneium disput. 1. sect. 4. *de officio & me*
Christi, th. 146. 157. & seqq. Qui solus ergo unu
noster Mediator,

SOLI DEO GLORIA.

CORR.

Pag. 7. l. 15. *stimulus*. p. 20. l. 1. hic p. 12.
pro *tua* lege *luce* lin. 14. pro *non* lege *enim*.

F I N I S.